

INTRODUKTION

Københavnernes Klimaborgerting

Tredje samling 2026

Indhold

Københavnerne Klimaborgering	4
Københavns Kommunes om genbrug, deling og reparation	6
Mød ekspertgruppen	8
Ekspertgruppens introduktion til klimakrisen og vores forbrug	9

Kære medlem af Københavnerne Klimaborgerting

Tak fordi, at du vil bidrage til Københavns klimaindsats. Du er en af 42 københavnere, der skal repræsentere forskellige perspektiver i Københavns Klimaborgerting. Sammen skal I over de næste måneder dykke ned i klima og det gode københavnertiliv. Arbejdet skal munde ud i anbefalinger til politikerne i Københavns Borgerrepræsentation.

I skal sammen finde anbefalinger ud fra dette spørgsmål:

"Hvordan skaber vi en by, hvor det er lige så nemt og attraktivt at genbruge, dele og reparere som at købe nyt - så det sker i markant større omfang og reducerer vores klimaaftryk?"

Når det handler om hverdagslivet i København, er du, der bor og lever her, den største ekspert. Derfor har vi brug for dine input til at blive klogere på, hvordan vi skaber en by i fremtiden, hvor det er lige så nemt og nærliggende at genbruge, dele og reparere som at købe nyt. I denne sammenhæng har vi valgt, at det især handler om tøj, elektronik og møbler.

På de næste sider kan du læse mere om, hvordan arbejdet i Klimaborgerting skal foregå. Du kan læse mere om klima, genbrug, deling og reparation. Du kan også møde den ekspertgruppe, som over de næste måneder skal give jer relevant viden, og få et lille udpluk af den viden, de vil bidrage med.

Vi håber, at du har lyst til at læse dette hæfte inden vi ses. Du kan også bruge det som opslagsværk undervejs i processen.

Hvis du vil have mere viden, kan du læse, lytte og kigge på Klimaborgerting.kk.dk, hvor ekspertgruppen og Københavns Kommune har lavet en vidensbank med små film, podcasts, rapporter og andet om klima, genbrug, deling og reparation. Du kan også læse mere om, hvad Københavns Kommune allerede gør for klima, genbrug, deling og reparation.

God fornøjelse, og tak fordi, at du vil bidrage med dit engagement og perspektiv på Københavns fremtidige klimaindsats.

Med venlig hilsen
Københavns Kommune

Københavnerne Klimaborgerting

I juni 2026 fik 30.000 københavnere en invitation til at deltage i Københavnerne Klimaborgerting. 669 meldte sig til, og I er 36 københavnere, der er blevet udtrukket til at være med. Derudover deltagere seks medlemmer, som også har været med i Klimaborgertinget i 2024 og 2025. Tilsammen er I en gruppe, der afspejler Københavns befolkning, når det gælder køn, alder, uddannelse og indkomst. I har også forskellige holdninger til klima og forskellig politisk orientering.

Sådan kommer det til at foregå

I løbet af fire møder skal I drøfte og reflektere for at finde anbefalinger til Københavns Borgerrepræsentation. I vil blive præsenteret for viden, som giver jer indsigt i dilemmaer og muligheder i den grønne omstilling i København. Det er jeres opgave at varetage fællesskabets interesser bedst muligt, så anbefalingerne bliver nogle, I både kan se jer selv, men også jeres medborgere i.

Borgerting som metode

Borgerting og borgersamlinger bruges både i Danmark og i udlandet til at involvere borgere i samtalen om store beslutninger. Metoden består i, at en repræsentativ gruppe af borgere mødes og har drøftelser over en længere periode og undervejs får viden fra eksperter og interessenter. På den måde får flere stemmer og perspektiver plads i beslutningsprocessen. Metoden hviler på principper, som OECD har udviklet for borgerting. De sikrer, at et borgerting er legitimt og retfærdigt, og at både politikere og borgere kan stole på, at det går ordentligt til.

Mødedatoer

- 1. møde:** tirsdag den 8. september kl. 17.00 - 21.00.
- 2. møde:** torsdag den 24. september kl. 17.00 - 21.00.
- 3. møde:** lørdag den 24. oktober kl. 10.00 - 15.00.
- 4. møde:** lørdag den 7. november kl. 10.00 - 15.00.

Klimaborgertingets anbefalinger overleveres til politikerne på Rådhuset torsdag den 10. december 2026 kl. 16.30.

Undervejs i forløbet vil politikere, eksperter og repræsentanter fra nogle af byens aktører deltage og give deres input til jeres arbejde.

Klimaborgertingets mandat

Når I mødes og arbejder som Klimaborgerting, er det på baggrund af følgende aftale med politikerne:

- Klimaborgertinget har til opgave at rådgive Borgerrepræsentationen og udarbejde anbefalinger til det kernespørgsmål, som politikerne har givet.
- Alle medlemmer af Klimaborgertinget vil have mulighed for at komme med mindretalsudtalelser.
- Klimaborgertingets opgave er at rådgive og anbefale, ikke at beslutte.
- Klimaborgertingets anbefalinger vil blive overleveret til Borgerrepræsentationen og offentliggjort uredigeret i sin fulde længde.
- Borgerrepræsentationen forpligter sig på at modtage og behandle Klimaborgertingets anbefalinger, evalueringen af processen for Klimaborgertinget og forvaltningens forslag til det videre arbejde med anbefalingerne i foråret 2027.
- Klimaborgertinget vil senest to år efter overlevering af anbefalingerne blive præsenteret for, hvad politikerne har valgt at gå videre med, og hvad de ikke har valgt at gå videre med.
- Borgerrepræsentationen er ikke forpligtet til politisk at vedtage alle anbefalingerne.

Klimaborgertingets organisering

Københavnerne Klimaborgerting faciliteres af Klima-, Miljø- og Teknikforvaltningen i Københavns Kommune i samarbejde med rådgiverne We Do Democracy. We Do Democracy er tredjepartssekretariat, hvilket sikrer, at Klimaborgertingets anbefalinger er uafhængige af politikere og forvaltning. We Do Democracy har foretaget lodtrækningen til Klimaborgertinget blandt de 669 københavnere, der tilmeldte sig, hvilket sikrer armslængde i forhold til, hvilke borgere der bliver trukket ud.

Ekspertgruppen, som introduceres i denne publikation, er nedsat til at bistå Klimaborgertinget med viden, bl.a. til denne publikation og til vidensbanken, som ligger på Klimaborgertingets hjemmeside.

Ekspertgruppen kan desuden kvalificere og supplere viden undervejs i processen, både skriftligt og mundtligt. Derudover vil ekspertgruppen komme med en udtalelse til sidst i processen. Ekspertgruppen er nedsat af We Do Democracy og er uafhængig af Københavns Kommune.

Københavns Kommune om genbrug, deling og reparation

Tøj, elektronik og møbler er produkter, vi alle bruger i hverdagen. De har et betydeligt klimaaftryk, som især stammer fra produktionen af nye produkter. Tøj, elektronik og møbler udgør i gennemsnit 8 % af det samlede globale klimaaftryk pr. københavnere.

Udviklingen viser, at udledninger fra disse produkter stiger i takt med, at vi køber mere.

Genbrug, deling og reparation af forbrugsprodukter er nogle af de mest effektive måder at gøre noget for klimaet, fordi de bevarer produkternes funktion og den værdi, der allerede er investeret i dem. På den måde kan tøj, elektronik og møbler leve længere, så behovet for at producere nye ting mindskes. Det har Københavns Kommunes Klimastrategi 2035 og Ressource- og Affaldsstrategi 2030 blandt andet fokus på.

Hvad er genbrug, deling og reparation?

Vi kalder det genbrug, når et produkt skifter ejer, så det får et nyt liv efter, at den oprindelige ejer er færdig med det. Det kan foregå gratis eller mod betaling - enten direkte fra borger til borger, eller via fx en butik eller genbrugsstation. Genbrug har størst klimaeffekt, når det fortrænger et nyt køb - altså når man vælger et brugt produkt i stedet for at købe et tilsvarende produkt fra nyt.

Deling kan ske på flere forskellige måder. Det kan være som låne-, leje- eller deleordninger. Det kan være privat deling med fx venner og familie, eller deling i lokale fællesskaber fx, fælles værksteder eller deleskabe i boligforeninger. Det kan være understøttet digitalt med eller uden betaling, fx delegrupper på sociale medier eller betalingsplatforme. Det kan være deleordninger med abonnement, hvor man betaler et fast beløb for løbende adgang til en fælles ressource frem for at eje den. Andre eksempler er de traditionelle brancher for udlejning af fx festudstyr, kostumer og værktøj.

Reparation betyder, at et produkt sættes i stand, så det kan bruges igen til samme formål. Nogle reparationer kan man selv klare eller med hjælp fra fx venner, naboer eller lokale frivillige reparationscaféer. Andre reparationer kræver professionel hjælp, fx fra en skrædder, en snedker eller en elektronikreparatør.

Klimastrategi 2035 - Delmål for forbrugsprodukter:

Tøj, elektronik og møbler genbruges, deles og repareres i markant større omfang, frem for at der købes nyt.

Københavns Klimastrategi 2035 blev vedtaget af en samlet Borgerrepræsentation den 18. september 2025, og løber fra 2026 til 2035.

Klimastrategi 2035 har en overordnet målsætning om at halvere Københavns globale klimaaftryk, og det inkluderer alle udledninger lokalt og globalt, som er knyttet til byens og borgernes forbrug. Derudover skal Københavns Kommune som geografisk område være klimapositivt.

Hvorfor skal vi genbruge, dele og reparere?

Genbrug, deling og reparation har også positive effekter for andet end klimaet.

For den enkelte københavnere kan der være penge at spare ved at genbruge, dele og reparere. Genbrug kan give adgang til møbler, tøj og elektronik, som man ellers ikke ville have råd til, eller som man kan købe væsentligt billigere. Reparation giver mulighed for, at man kan beholde ting i stedet for at smide dem ud og købe nyt, når de går i stykker. Det kan være billigere end at købe nyt. Deleordninger kan være praktiske ved at give adgang til produkter, der kun skal bruges en gang i mellem. Det kan både være billigere end at købe et produkt selv, og det kan også være praktisk for københavnere, der statistisk set bor på færre kvadratmeter end gennemsnitsdanskeren og har begrænset opbevaringsplads.

Lokale initiativer for reparation, genbrug og deling kan styrke lokale fællesskaber og desuden gavne lokale virksomheder og lokal beskæftigelse.

Københavnerne vil gerne genbruge, dele og reparere mere

Ifølge Københavns Kommunes klimasurvey 2026 er 79 % af københavnere positivt eller meget positivt indstillet overfor, at kommunen iværksætter tiltag, der forbedrer mulighederne for genbrug, deling og reparation frem for køb af nyt. Desuden er 48 % af københavnere villige til selv at reducere deres forbrug eller købe genbrug fremfor at købe nyt. Samtidig viser undersøgelsen, at de fleste produkter, københavnere har købt eller fået, når de kigger tre måneder tilbage, har været nye.

Kommunens roller

Kommunen indtager forskellige roller, som hver giver mulighed for at fremme genbrug, deling og reparation af møbler, elektronik og tekstiler.

Som virksomhed har kommunen direkte kontrol over indkøb og drift i egne institutioner, og kan vælge genbrug samt produkter med lang levetid og gode reparationsmuligheder.

Som selskabsejer, fx af forsynings-, og transport-selskaber kan kommunen arbejde for, at der også her prioriteres genbrug og holdbare produkter.

I myndighedsrollen kan kommunen regulere rammer og regler, gennem bl.a. lokalplaner, miljøkrav og affaldshåndtering, og på den måde påvirke borgere og virksomheder. Kommunens myndighedsrolle er fastlagt af national lovgivning.

Endelig kan kommunen som facilitator engagere borgere, virksomheder og foreninger i fælles klimaindsatser, eller indgå i partnerskaber, der gør deling, reparation og genbrug nemmere i byen. Den type indsatser kræver samarbejde, men der er til gengæld potentiale for større resultater, end hvad kommunen kan opnå alene, da det når ud til flere.

Mød ekspertgruppen

Klimaborgertinget skal have et godt grundlag af tilgængelig, balanceret og anerkendt viden at stå på, når anbefalingerne til Københavns Kommune skal udarbejdes. Ekspertgruppen nedenfor er derfor blevet bedt om at bidrage med viden fra forskningen om klimaudfordringerne og forbruget af elektronik, tøj og møbler samt om, hvad der kan gøre det nemmere for borgerne at ændre adfærd i en mere klimavenlig retning. Ekspertterne kommer fra forskellige faglige områder og forskningsinstitutioner for at sikre en bred repræsentation af viden.

Ekspertgruppen er uafhængig af Københavns Kommune og faciliteres af We Do Democracy.

Mads Ejning

Adjunkt på Linköpings Universitet i Sverige, formand for ekspertgruppen

Mads Ejning er med til at lede et nyt forskningscenter i grøn demokratiudvikling. Hans egen forskning beskæftiger sig med spørgsmål om demokrati og borgerinddragelse i en tid med økologiske kriser, og han er en af Nordeuropas førende videnskabelige eksperter inden for klimaborgerting.

Michael Søgaard Jørgensen

Lektor ved Aalborg Universitet

Michael Søgaard Jørgensen forsker i bæredygtig innovation og bæredygtig omstilling særligt med fokus på cirkulær økonomi. Han har fokus på produkters levetid, virksomheders forretningsmodeller, reparationsbevægelsens arbejde og offentlige myndigheders muligheder for at fremme cirkulær økonomi.

Toke Haunstrup Christensen

Seniorforsker ved Aalborg Universitet

Tokes Haunstrup Christensens forskning ligger i et krydsfelt mellem sociologi og teknologi. Hans forskning dækker et bredt emnefelt, inklusive studier af sammenhængen mellem hverdagspraksisser og ressourceforbrug, integrationen af teknologi i husholdningers hverdagspraksis, læring, bæredygtigt hverdagsliv, sufficiency (tilstrækkelighed) og hverdagens mobilitet.

Line Kvartborg Vestergaard

Postdoc ved Københavns Universitet

Line Kvartborg Vestergaard studerer civilsamfundets engagementer i policyprocesserne omkring fremtidens landbrug på Institut for Fødevarer og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet. Hendes Ph.d. beskæftigede sig med, hvordan visioner for en alternativ økonomi realiseres i praksis og hvilke effekter, muligheder og udfordringer der opstår, når idealer møder organisatoriske, sociale og politiske realiteter.

Ekspertgruppens introduktion til klimakrisen og vores forbrug

Det videnskabelige samfund har gentagne gange advaret om farerne ved menneskeskabte klimaforandringer¹. Alligevel fortsætter verdens udledninger af drivhusgasser med at stige. Konsekvenserne kan allerede mærkes, og vi har de senere år været vidne til massive skovbrande, ekstreme hedeølger og ødelæggende oversvømmelser. De begivenheder har sammen med tabet af biodiversitet og presset på jordens økosystemer bragt verden til et afgørende punkt. I dag er der kun en lille mængde drivhusgasser tilbage, som vi kan udlede, før den globale opvarmning overstiger målsætningen fra Paris-aftalen om at begrænse den globale opvarmning til 1,5 °C.

Vores handlinger i de kommende år vil have afgørende betydning for klimaet og planetens økosystemer i mange tusinde år frem. De har også betydning for vores mulighed for at kunne opretholde livsnødvendige forsyningskæder, der leverer mad, vand og medicin. FN estimerer, at hvis alle lande lykkes med at implementere deres eksisterende klimatiltag, så er vi på vej mod 2,8 grader², som er over 1,5° målsætningen vedtaget i Paris aftalen³.

Hvis klimaforandringerne og konsekvenserne heraf skal begrænses, kræver det en fundamental omlægning af vores private forbrug. Danmark er i øjeblikket blandt de lande i verden, der har det største klimaaft tryk per indbygger.

Det er på ca. 10-13 ton drivhusgasser per år afhængig af opgørelsesmetode⁴. Det er omtrent det dobbelte af den gennemsnitlige verdensborger. Danskernes høje klimaaft tryk skyldes især forbruget af mad, transport og boliger. Hvis alle verdens borgere levede, som danskerne gør i dag, ville det populært sagt kræve omtrent fire jordkloders ressourcer og evne til at omsætte drivhusgasser. Alle danskere har dog ikke et lige stort klimaaft tryk. Tværtimod er der store indbyrdes forskelle, og som udgangspunkt stiger klimaaft trykket med velstand. Velstående danskere har typisk et højere klimaaft tryk end mindre velstående danskere. Den rigeste 10. del af danskere står for 19 % af klimaaft trykket fra privatforbrug⁵.

Det er derfor en yderst vigtig opgave, I har fået: Københavns Kommune har bedt jer i Klimaborgertinget komme med anbefalinger til, hvordan Københavns Kommune kan nå i mål med sin politiske målsætning om at reducere 50 % af byens udledninger af drivhusgasser fra forbrug frem mod 2035. Dette år særligt med fokus på produktgrupperne møbler, elektronik og tøj og tekstiler.

1 Menneskeskabte klimaforandringer refererer til langvarige ændringer i Jordens klima, herunder ændringer i temperatur, nedbørsmønstre og andre vejrforhold, der overstiger naturlige variationer. Nutidens klimaforandringer er primært et resultat af øgede udslip af drivhusgasser som CO₂, methan og lattergas fra menneskelige aktiviteter som forbrænding af fossile brændstoffer, skovrydning, landbrug, og andre industrielle processer. Det fører til en forstærket drivhuseffekt, hvor mere varme fra solen bliver fanget i atmosfæren, hvilket resulterer i en gradvis opvarmning af Jorden.

2 <https://news.un.org/en/story/2025/11/1166255>

3 Paris-aftalen er en international traktat indgået i 2015 af mere end 190 lande med henblik på at begrænse klimaforandringer og den globale opvarmning til under 1,5 °C. I Danmark er Paris-aftalen formaliseret i Klimaloven fra 2021, som forpligter Danmark på at reducere sine drivhusgasudledninger med 70 pct. i 2023.

4 Tallene stammer fra tænketanken CONCITO's rapport "Danmarks globale forbrugsudledninger" (2023) og Energistyrelsens rapport "Danmarks globale klimapåvirkning – Global afrapportering" (2025). Find dem i vidensbanken.

5 Læs mere i Arbejdernes Erhvervsråds rapport "Den rigeste tiendedels klimaaft tryk er knap fire gange så højt som den fattigstes" (2025) og CONCITO's rapport Danmarks Globale Forbrugsudledninger.

Forbruget af tøj elektronik og møbler i et klimaperspektiv

Den mad, vi spiser, måden, vi transporterer os på og vores boliger udgør størstedelen af klimaftrykket fra danskernes forbrug. Tilsammen står forbrugsgrupperne tøj og tekstiler, inventar og møbler og elektronik for ca. 6,5 % af Danmarks samlede udledninger fra forbrug ifølge den danske grønne tænketank CONCITO's opgørelse.

For alle tre forbrugsgrupper gælder, at høj kvalitet og lang levetid giver lavere miljø- og klimabelastning, da største delen af klima- og miljøbelastningen skyldes selve produktionen. For nogle energiforbrugende elektronikprodukter som elkedler og hårtørrere er energiforbruget i brugsfasen dog højere end energiforbruget ved produktionen af produktet.

Tøj og tekstiler

Tøj og tekstiler er den af de tre forbrugskategorier, der er i fokus her, som har den højeste klimabelastning. Tøj og tekstiler er også, lige efter mobilitet, fødevarer og boliger, det europæiske forbrugsområde, der udgør den største miljøbelastning⁶. Danskere køber i gennemsnit 10,2 kg tøj om året, og på EU-niveau er forbruget steget 40 % mellem 1996 og 2012. Det forventes at stige med yderligere 63 % frem til 2030.

Materialer som bomuld anvender store arealer og bruger mange kemikalier i produktionen, mens syntetisk stof som nylon, akryl og lycra er lavet af kul, råolie og naturgas gennem en kemisk proces – og der bliver brugt meget vand under produktionen. Det kan du læse mere om i artiklen fra forbrugerrådet Tænk i vidensbanken.

Elektronik og hvidevarer

Gennemsnitsborgeren i Danmark køber 23,1 kg elektronik og hvidevarer om året (Danmarks globale klimapåvirkning, Energistyrelsen, 2025). I perioden 2014-2023 er ca. 5,8 mio. telefoner blevet kasseret. De mange kasserede telefoner skyldes blandt andet funktional forældelse af mobiltelefoner. Det vil sige, at nye apps og styresystemer betyder, at mange telefoner må kasseres. Funktional forældelse sker måske i kombination med et vist omfang af psykologisk forældelse. Det betyder, at nogle forbrugere køber en ny telefon, selvom den nuværende telefon stadig virker, fordi der ofte lanceres nye modeller med andre funktioner⁷.

Til forbrug af elektronik knytter sig også en række andre centrale miljø- og ressourceproblematikker blandt andet forbruget af sjældne jordarter og problemfyldt udvinding af metaller fra konfliktområder.

6 Kortlægning af tekstilflows i Danmark, juni 2018 Miljøstyrelsen

7 Analyse af anskaffelse, beholdning, reparation og bortskaffelse af hårde hvidevarer og mobiltelefoner, Michael Søgaard Jørgensen, Aalborg Universitet 2026

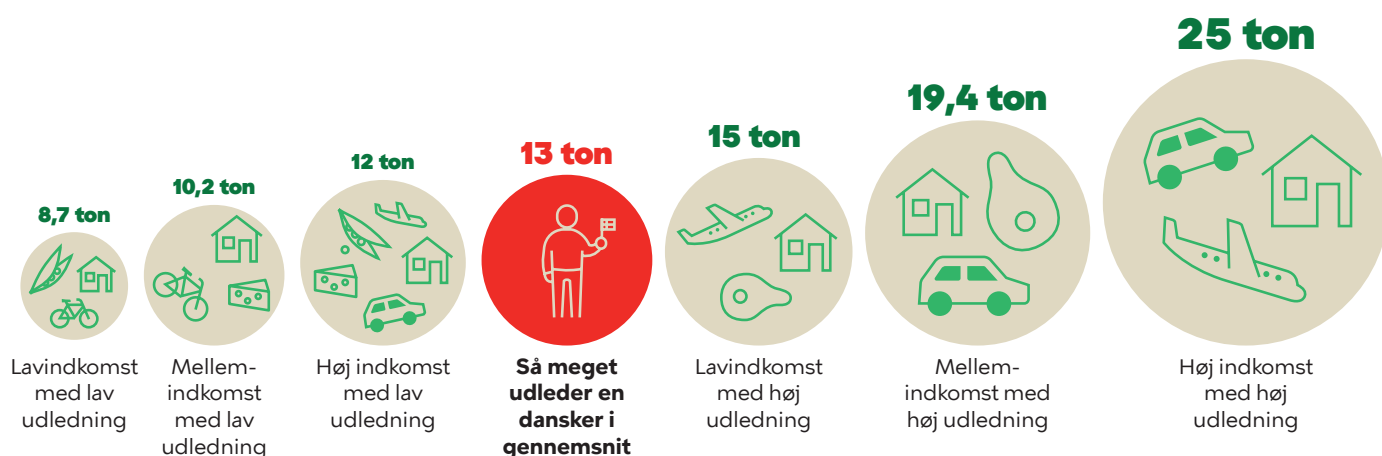

Illustration af variationen på forskellige forbrugsprofilers udledning set i relation til de gennemsnitlige 13 ton CO₂e. Cirklerne størrelser er illustrative og ikke helt proportionale med tallene. Fra CONCITO's rapport Danmarks Globale Forbrugsudledninger (2023).

Kilde: Concito

Møbler og boligudstyr

I EU smides 10 mio. ton møbler ud årligt⁸. Når det gælder reparation af møbler, er det kun cirka en fjerdedel af danskere, som altid undersøger muligheden for at reparere et møbel, når det går i stykker, frem for bare at smide det ud. Til sammenligning tjekker 46 % af danskerne, om det kan lade sig gøre at fikse vaskemaskinen, når den giver op⁹.

Økonomiske forskelle og forbrug

Økonomiske forskelle har desuden stor betydning for den enkeltes klimaaftryk. Fx er udledninger knyttet til boligen næsten dobbelt så stor for de rigeste 10 % af danskerne sammenlignet med de fattigste ifølge en analyse fra Arbejdernes Erhvervsråd.¹⁰ CONCITO opstiller i deres rapport om forbrugsudledninger seks typer forbrug med enten lavt eller højt CO₂-aftryk indenfor tre forskellige indkomstniveauer. Her ses, at både indenfor livsstile med lavt aftryk og livsstile med højt aftryk er CO₂-aftrykket højest ved høj indkomst.

Rapporter om forbrug og sammenhæng med indkomst er statistiske, og derfor kan en enkelt husstand sagtens se anderledes ud, end de generelle

tal giver udtryk for. Samtidig vil forskellige opgørelsesmetoder også give forskellige resultater. Under et viser rapporterne dog alle, at højere indkomst er koblet med et højere forbrugsaftryk. Hvis du vil vide mere om sammenhængen mellem økonomisk velstand og klimaaftryk kan du finde denne artikel fra Videnskab.dk i Vidensbanken på Klimaborgertingets hjemmeside: "De rigeste 10 procent står for halvdelen af CO₂ udledningerne" og Arbejderbevægelsens Erhvervsråds rapport.

Hvem kan gøre hvad?

Dette klimaborgerting handler om CO₂-udledninger fra forbrug, og her er der mange ting, man kan gøre på egen hånd. Men det er også vigtigt at understrege behovet for at tilskynde til bæredygtige forbrugsvaner gennem lokale tiltag som fx faciliteter til deleøkonomi så som biblioteker og lovgivning, som gør klimavenlig adfærd nemmere og mere tilgængelige. Det er vigtigt, at forbrug ikke kun bliver set som et individuelt moralsk spørgsmål, men også ses som en problemstilling, der skal arbejdes med som et samfundsproblem.

⁸ CIRCULAR ECONOMY OPPORTUNITIES IN THE FURNITURE SECTOR, EEB 2017

⁹ Danskernes forhold til cirkulær økonomi, Dansk Erhverv, 2020

¹⁰ Arbejdernes Erhvervsråd, Den rigeste tiendedels klimaaftryk er knap fire gange så højt som den fattigstes, 2025 <https://www.ae.dk/node/3692/pdf-export>

Forbrug er tæt knyttet til både sociale normer og hverdagspraksisser.

De fleste vil gerne skille sig ud eller vise, at man tilhører en bestemt gruppe ved at have en særlig telefon, tøj eller indretning. Samtidig bliver ens forbrug også nødvendigt i ens hverdag, fx fordi man bliver vant til, at shopping er en måde at være sammen med sine venner på, eller fordi værktøjer som rejsekort, betalingskort osv. rykker ind på telefonen. At ændre forbruget i København, så der reparerer mere, deles mere og genbruges mere, betyder altså, at både sociale normer og hverdagspraksisser, som eksisterer i dag, enten skal forsvinde eller erstattes af nye. Noget sociologisk forskning peger på fire faktorer, der er centrale for vores forbrugsvalg:

1. Det materielle – infrastruktur, penge, tilgængelighed. Er der fx steder, hvor jeg kan få repareret mit møbel, og har jeg råd til det, og hvor stor er prisforskellen ift. at købe et nyt?
2. Evner og viden – hvad ved jeg, og hvad kan jeg finde ud af? Kan jeg selv reparere mit tøj? Kender jeg de steder, man kan få repareret? Kender jeg mine rettigheder som forbruger?
3. Værdier, normer og betydninger. Er det nødvendigt for ens sociale omgang at have den nyeste telefon? Hvilket tøj vil man gerne vise sig i?
4. Regulering – love, regler, påbud og afgifter. Dette påvirker både, hvad der er tilgængeligt – EU har fx længe arbejdet på at gøre glødepærer mindre tilgængelige, da de bruger langt mere strøm end LED-pærer. Det kan også påvirke, hvilken viden man har – gennem fx mærkning. Og så kan det også være med til at skubbe til normer – rygning er fx blevet langt mindre normalt efter omfattende regler for rygning.

Kilde "Elizabeth Shove: Social praksis og grøn omstilling" i "Grøn Samfundsteori – Tanker til en økologisk krisetid", Bente Halkier, 2024

Fokus på forbrug eller produktion?

Når det gælder udledninger fra forbrug, kan der være en tendens til kun at fokusere på det endelige køb. Dette betyder så at sige, at den enkelte forbruger får både det samlede ansvar og den fulde magt over CO₂-aftrykket fra deres køb. Men vores valgmuligheder er ikke uendelige. I supermarkederne kan vi typisk ikke vælge en agurk uden plastik, ligesom vi måske ikke kan vælge elektronik, der kan repareres eller er billig at reparere.

Om reparation, deling og genbrug

Reparation er godt for klimaet fra et ressource- og miljømæssigt perspektiv, da de reservedele, som skal skiftes på tøj, møbler og elektronik, ofte er meget mindre ressource- og klimaintensive end at producere et helt nyt produkt. Dog er det tit dyrere at få repareret noget end at købe nyt. Vi har derfor større tilbøjelighed til at reparere ting, der har høj affektionsværdi eller har været dyre at købe fra ny.

Fordi det kræver en del ressourcer at skille fx en computerskærm ad og bruge materialerne til nye produkter, er genanvendelse typisk længere nede i rækkefølgen eller "rangstigen" af løsninger, der kan sænke energi- og ressourceforbruget:

Trin 1: Undgå forbrug, gentænk løsninger og reducer forbruget. Fx ved ikke at købe det, men i stedet låne, leje eller deles om produkter.

Trin 2: Brug længe, reparér, renover og find en anden brug til genstanden, fx ved at vedligeholde, reparere og renovere.

Trin 3: Genanvend og genindvind materialer. Fx ved at affaldssortere.

Rebound-effekt ved genbrug

Et studie af en fynsk genbrugsbutik pegede på, at man kan spare 1,8 kg CO₂ pr kg genbrugsmøbel, man købte. Men for nogle forbrugere gælder det, at de penge, de sparer ved at købe et brugt møbel, bliver brugt på andet forbrug. I nogle tilfælde bliver pengene brugt på noget, der har et endnu større klima- og ressourceaftryk. Det kaldes også rebound-effekten. Man taler også om begrebet "moral license", som betyder, at hvis man har gjort en klimavenlig ting, giver det én "tilladelse" til at gøre noget, der ikke er klimavenligt. Hvis de penge, man sparer ved at købe genbrug, bruges på at flyve til udlandet, giver det ikke nødvendigvis et lavere klimaaftryk. Samme problematik gælder producenter og virksomheder: Når en virksomhed øger sin ressourceeffektivitet fx gennem genanvendelse af brugt elektronik, bliver det muligt at producere flere produkter for samme pris eller billigere. Det kan føre til merproduktion fremfor reduktioner. Det kalder man rebound-effekter.

Hvad er kommunen for nogle størrelser og hvilke roller kan kommunen spille?

Kommunen er ikke bare én ting – det er politikere fra forskellige partier; embedsfolk, som sidder i forskellige enheder og afdelinger og institutioner som skoler og plejehjem. Kommunen driver også beskæftigelsesindsatser, infrastruktur, affaldshåndtering, byplanlægning, kulturtilbud og borgerinddragelse. Derfor kan kommunen også spille forskellige roller når det handler om at forandre forbrug. Kommunens rolle og handlemuligheder kan inddeles på mange forskellige måder. Her anvendes den velkendte opdeling i kommunen som virksomhed, leverandør, myndighed og facilitator, som mange kommuner arbejder med i dag:

- Virksomhed: Drift af egne institutioner som fx plejehjem, børnehaver, kulturinstitutioner, hjemmepleje, skoler, administration osv. Hvordan deles, repareres og genbruges kommunens egne materialer og produkter? Afhænger af kommunens mulighed for at styre og bestemme over egen drift.
- Selskabsejer: Kommunen er oftest ejere og/eller medejere af selskaber såsom forsynings-selskaber, transportselskaber og forskellige typer af udviklingsselskaber.
- Myndighed: Myndighedsrollen udføres i de områder, hvor kommunen har et retsligt grundlag til at bestemme. Det kan være i fastlæggelse af rammerne for den fysiske arealplanlægning gennem kommune- og lokalplaner, byggesager, affaldsplanlægning og miljøgodkendelser m.m.
- Facilitator: Kommunen kan fungere som facilitator på flere måder, men generelt betyder det at indgå i partnerskaber, dialog med borgere og erhvervsliv eller aktivering af lokale fællesskaber, lave kampagner og oplysningsarbejde, facilitere vidensdeling, inspirere og understøtte andres arbejde.
 - Bevidstgørelse og dannelse: Kommunen kan bruge sin rolle som lokal meningsdanner.
 - Mobilisering: Kommunen kan gennem partnerskaber, puljer og programmer arbejde for at skabe incitamenter og forpligtelser for omstilling blandt relevante aktører lokalt.
 - Interessevaretagelse: Kommunen kan gennem interessevaretagelse og dialog advokere for en grøn omstilling overfor politiske, økonomiske og samfundsmæssige ledere og beslutningstagere.

Læs mere på hjemmesiden Bæredygtigt Forbrug – Kommunernes Rolle i arbejdet med forbrugsbaserede udledninger. <https://forbrug.info/kommunernes-roller-i-arbejdet-med-forbrugsbaserede-udledninger>

Vigtige pointer og dilemmaer i bæredygtigt forbrug

Ifølge FN's klimapanel (IPCC) vil der være plads til et gennemsnitligt klimaaftryk pr. verdensborger på omkring 3 ton, hvis vi skal nå 1,5 C-målsætningen. For den gennemsnitlige dansker vil det betyde en reduktion på omtrent 7-10 ton, altså næsten 80 pct. af det nuværende aftryk. Vi står med andre ord over for en enorm omvæltning, hvor der vil være behov for at skrue på alle de håndtag, som er til rådighed.

Når I skal udvikle anbefalinger til kernespørgsmålet, kan det være relevant for jer at overveje:

- I hvilket omfang mener I, det er rimeligt, at kommunen laver indsatser målrettet ændringer i forbruget overfor borgere og besøgende, der bor og opholder sig i Københavns Kommune?
- Og på hvilken måde skal de gøre det? – Altså hvilken rolle bør kommunen her indtage?
- Hvilke mennesker, organisationer og bevægelser skal kommunen samarbejde med? Og hvordan skal samarbejdet foregå?
- Med begrænsede tidsmæssige og økonomiske ressourcer indenfor kommunen, hvad mener I så er vigtigst, at kommunen gør først?
- Hvordan skal kommunen håndtere kritik, når forbrugsmønstre og muligheder er under forandring, fx når der skal findes plads til genbrugsstationer?

